

Марія Тяпунова

Прийоми розвитку творчого мислення дошкільників

Однією з найхарактерніших якостей дошкільників є здатність до творчості. Тож дорослим варто звертати особливу увагу на розвиток у них творчого мислення. Дослідження психологів свідчать, що розвитку продуктивного творчого мислення сприяє оволодіння такими **спеціальними прийомами**, як-от:

- виокремлення протилежних властивостей;
- асоціювання понять;
- постановка запитань;
- переформатування;
- генерування ідей;
- комбінування тощо.

Оволодіти цими прийомами і повправлятися у їх використанні дітям під час занять допомагають педагоги дошкільного закладу.

Виокремлення протилежних властивостей

Уміння знаходити суперечності — це основа парадоксального мислення, а воно є обов'язковою складовою творчості. Так, визначення протилежних властивостей предметів і явищ, їх зіставлення та об'єднання дає змогу дітям відкривати нові, інколи несподівані, ознаки цих предметів і явищ. Розвинути таке вміння можна за допомогою ігор.

Протилежності. Педагог називає протилежні властивості чи ознаки, а діти мають назвати предмет, об'єкт, явище чи особу, для якої вони характерні. Наприклад:

- гострий — тупий (*ніж*);
- гаряча — холодна (*праска*);

- добрий — злий (*собака*);
- весела — сумна (*людина*);
- глибоке — мілке (*море, озеро*);
- слабкий — сильний (*вітер*).

Добре і погано. Педагог пропонує дітям по черзі за допомогою категорій «добре» і «погано» оцінити такі пори року, явища природи, дії та предмети:

- зима, літо, осінь, весна;
- дощ, сніг, сонце, вітер;
- їсти, спати, гуляти в лісі, плавати;
- пити ліки, робити зарядку, умиватися;
- ніж, тарілка, скло, лампочка.

Після того, як діти впораються із завданням, педагог пропонує їм виконати його ще раз, але тепер самостійно обрати об'єкти для оцінювання.

Асоціювання понять

Асоціювання — це встановлення зв'язків між різними поняттями, предметами чи явищами. Найскладніше встановити зв'язки між віддаленими, ніяк не пов'язаними між собою поняттями. Однак здебільшого саме під час пошуку таких «ниточок» діти дізнаються щось нове.

Піктограма. Педагог показує дітям певний схематичний малюнок, наприклад, коло з вертикальною рисою всередині. Діти відгадують, що це зображення може означати. Аби посилити цікавість дошкільників, педагог повідомляє, що від їхніх відповідей залежить доля того чи того казкового персонажа.

Постановка запитань

Під час вільного спілкування з дорослими діти можуть ставити величезну кількість різнотипних запитань. Утім, коли виникає потреба самостійно розв'язати якусь проблему, дошкільники стикаються з труднощами, адже не можуть сформулювати, що саме їх цікавить. Тож їхні запитання, здебільшого, стають однобічними, стереотипними. Аби розвинути вміння ставити запитання, доцільно проводити з дітьми спеціальні ігри.

Чомучка. Педагог показує дітям сюжетний малюнок проблемного змісту — із зображенням невідомої для них ситуації, події тощо. Відтак дошкільники по черзі запитують педагога про все, що їм незрозуміло, про що кортить дізнатися. Коли всі запитання вичерпані, педагог пропонує дітям скласти за малюнком невелике оповідання.

Що в кулаці? Педагог бере невеликий предмет і ховає його в кулаці. Діти, аби відгадати, що це за предмет, ставлять різноманітні запитання на кшталт «Якої форми предмет? Якого кольору? З чого він виготовлений? Для чого призначений?».

Переформатування

Аби оволодіти прийомом переформатування, діти попередньо мають навчитися **визначати різні властивості предметів і явищ**, а також розрізняти, які з них істотні, а які — ні.

Винахідник. Педагог обирає будь-який предмет (наприклад, ложку, стілець, коробку тощо) і пропонує дітям по черзі назвати якомога більше способів його використання.

Золоті руки. Педагог називає матеріал, а діти вгадують, що можна з нього виготовити.

Генерування ідей

Генерування ідей — це один з найважливіших прийомів, що вправляє в умінні засто-

совувати творчий підхід до розв'язання різноманітних проблем. Суть цього прийому полягає в тому, аби сформувати якнайбільше ідей. При цьому не обов'язково, щоб усі вони були такими, які легко реалізувати. Важливо, аби їх було багато — що більше ідей, то більша ймовірність, що серед них будуть хороші, а можливо, — навіть геніальні.

Варто спонукати дошкільників використовувати прийом генерування ідей під час розв'язання проблемних ситуацій, обговорень, різних ігор та вправ у командах тощо.

Комбінування

Комбінування — це уявне об'єднання кількох різних предметів у такий спосіб, аби отримати щось принципово нове. Комбінувати можна не лише предмети й явища, а і їх властивості, ознаки.

Аби вправляти дошкільників у вмінні комбінувати, доцільно організувати логіко-математичні, творчі та конструкційні вправи; складання оповідань за участі відомих персонажів тощо.

Застосовувати описані прийоми розвитку творчого мислення дошкільників варто періодично під час різних форм організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Також можна ознайомити з цими прийомами батьків вихованців, аби вони могли використовувати їх під час тих чи тих видів діяльності дітей удома. ☺